

پشکا دووئ

پهرتووکا (ژيانا سياسي و پارتايه تي ل کوردستاني) و چهند تيبنيهک

بشير سعید سلیقانی

برایي (الموصلی) د پهرتووکا (ژيانا سياسي و پارتايه تي ل کوردستاني) ل بهرپهري (۴۲) ئ دا گوته: "ئنگهري سهرهکي کو کورد نه شين دناقهرا خودا بيته ئیک نهغه، ژبه نافرین سروشتی وهکی چيا و نهالین کویر و روبرین بهیز دناف کوردستاني دا، ژبه رقی چهندي ژيانا کوردان يا سياسي و نابوری هاتيه بهلاکرن". ديسان جارهکا دی د بهرپهري (۶۶) ئ دا نهغ گوته دوباره کريه. ئه م قی پرسياری ژ (الموصلی) دکهين: ئهري د ولاتين جيهانی دا دياردين سروشتی ب قی رهنکی نين؟ دویر نينه چياین وان ژ چياین کوردستاني بلندتر بن و نهالين وان کویرتر بن و روبرين وان ب هيترين، بوچی ل ویري نهينه ئهگهري سهرهکی بو نهبوونا ئیکهتيا وان ملهتان و ژيانا وان يا سياسي و نابوری؟ ژبه چ بو کوردان دبه نهگه بو نهبوونا ئیکهتيا وان؟ ب تايهت دقئ ده می دا پينگافين فره دهينه هافيتن ل جيهانی دبورئ پيشکهفتنا زانستی و تهنهلوژیایی و داهيانهکا مهن نهغه د کهل و پهلين پيشهسازين دا وهک دانانا پرا ل سهر نهال و روبر و دهریایان، ههتا کهل و پهلين کونکرنا

چيا بو کورتکرنا دويراتيا ريکان دناقهرا باژيران و وهلاتان دا. ئهري برایي (الموصلی) ما تو نزانئ نهغ دياردين سروشتی رهوشا وهلاتی کوردان جوان و خوش کرينه و (خیر و خيرات) لی زنده کرينه، نهگه نهغ دياره لی نه بان دا وهک گزيرتا عه ره بان بيته بيا بان. بهلی ته وهکی ميتورسکی شه مايا دانايه ل سهر نهگهري سهرهکی بو نهبوونا ئیکهتيا کوردان. ل پيشيا وان (التمزق) ئانکو پارچه پارچه بوونا کوردستاني دناقهرا چهند

فورسی و تورکیا دا. ل جارا سيی پشتي شهري جيهانی يی ئیکي د سالين (۱۹۱۴ز. ۱۹۱۸ز) دا، ئه پشکا کوردستاني يا دهستی تورکان دا کو ولایهتا میسلی دگهل باکورئ سوربی ل سالا (۱۹۲۵ز) ژئ هاتيه قهبرين، دبهرزه وهنديا ئيراقی و سوربی دا. هوسا سنورين سياسي هاتينه دانان و کوردستان بويه پينچ پارچه دناقهرا ئيراق، تورکیا، ئيران، سوريا و روسيا دا.

ئهگهري سهرهکی يی دووئ وهکو دبیژن: (شيلاتی ل تهقنی زيدهکر) (زادفی الطين بله) و گريکا ئاريسا کوردان موکمر کر و دهستی ستهمکارا ل کوردستاني بهيزتر کر، نهوژی دما وهلاتی کوردان بويه زيدهري گازی و ئافئ.

ل قيری گريکا کوردستاني کهفته بهر چاقين دهولته پشتي شهري جيهانی يی دووئ. دقئ بابهتی دا (ديقيد مگدول) د پهرتووکا (ميژوويا کوردان يا نو) دا ل بهرپهري (۴۰) دبیژن: چ حکومت برزا خو داگيرکرنی ناکهت ژ مافين خو بين گازی وهکی (رميلان) ل سوربی و (باتمان و سيلقان) ل تورکیا و

(کروکوک و خانقین) ل ئيراقی و پشتي زيدهبوونا مروقان ل جيهانی دگهل داخوازي ل سهر ئافئ. ئاف دبیته گرنکتر ژ گازی. نهغه نه ئهگهري سهرهکی بين کورد نه شين دناقهرا خودا بيته ئیک، نه چيا و نهالين کویر و نه روبرين بهيز.

مللهتان دا.

ل جارا ئیکي پشتي پهیمانا (گولستان) ل سالا (۱۸۱۳ ز) دا ئهوا هاتيه گريدان دناقهرا ئيرانی و روسيا دا، ل دويف بریارا وان دهغهرا کوردان (اليزاپت پول) ئيرانی داگيرکريه بو روسيا. جارا دووئ پشتي شهري (چالديران) ل سالا (۱۵۱۴ ز) دا کوردستانا مای هاتيه ليکقهکرن دناقهرا

چيروک نقيسين دقوناغا سنيلی دا

نیهاد سعیدوللا

چيروک يان رومان چيه؟ و چهوا نهغ زارافه ئیکه جار پيشکهفت؟ تا کو شهري جيهانی يی دووئ، پهرتوک دهاتنه دابهشکرن ب سانامی، پهرتوک بو زاروکان و پهرتوک بو پيگههشتيان و دناقهرا هردووکان دا چ تهخه نهبوون، ل سالا (۱۹۵۱ز) ئی (ج.د. سالنجر) ی نهوئ دهست ب بنقيسينی کري دژي پازده سالين دا، کو رومانک نقيسی بناقی (نوبه دارئ بیستاني

شيلما) کو وينه يکی کارتیکه ره ژ ژيانا زاروکهکی ئه مریکی دژي شازده سالیی دا، وی ئاريسه بين هين دگهل قوتابخانی و دگهل دایک و بابین خو. ل سالا (۱۹۵۹ز) ئی ژی (سلاف گهلی نه خوشيا) يا (فرانسواز ساکمان) ئی ههژده سالی کو (۸۵۰) هزار دانه فروتن ل فهره نسا و هاتنه وهگيران بو گهلهک زمانا، ئهقان هردوو پهرتوکا گهلهک دهنگ هه دان، پشتي وانا ههقرک بو ده رکهفتن و بهرهبابین گهنج و بتنی سنيله نهبوونه جهی گرنکیی، بهلکو فيستهقال بو هاتنه بهر ههفکرن و نهجامدان، ل دهرقه هی هولان ئانکو ل بهر ههوا و شيانين وان هاتنه رهنج خوریکرن و بازارگانی پی دهاتهکرن، نهقی سهرهبری گهلهک ههکيشا، ئاريسين سنيلو بونه بابتهت باش بو بهلاکرنی ل روژناما و بازارين زاروکان گهرمتر لی هاتن ژ بين مهزنا، چلک و موسیقا و ئاميرين کاره بی و مهی ههخوارن و خارنگهه و گوفا و ژبلی جگارین جورا و جور، ههقرکی بازارين مهزنا

پشتي ۱۰۰ ژماران خواندنهک بو روژناما چاقدیر

نیسماعیل تاهر جانگیر

دياره کا چاقدیر وهک بهرهمهکی خومالی يی روژنامه قانی، د چ کاودانين بهرتهنگ دا هاته قادا روژنامه قانی يا بادينان و د دووفا دا چ رولهکی باش و کارا گيرا و چ ئازادی دا نقيسه و خواندهقایی خو و چ پينگاف هافيت بو دانا دهليقی ب خامهين گهنج و چهوان شيا خامهين نوو و باش درووست بکهت و ب شيوهکی ريک و پیک و هه دوو ههفتيان جارهکی ل ژفانی خواندهقایی خو بيت، کهسين ل سهر کار دکر چهوان شيان بهري وئ ژ بهلاقوهکا حزبی ب دهنه بهلاقوهکا گهليری و چهندن بيروبوچوونين جودا جودا دناقا بهرپهري وئ دا بهلاف بکن.

نهغه همی پيچهکا وئ راستی بو يا نههيتته ماندهلکرن، لی دسه هندئ را ژ کيماسيان ژي چاقدیر يا بی بهر نهبوو، هه رتشتهکی باش و بهادار ژ کيماسيان يی قالا و دوور نابيت، لهورا باشه ههقاليين چاقدیر سينگی وان بو فان چهند ريزکان ژي ههکری بيت، دگهل شوړشا راگه هاندن و پيزانينان و لهزاتیی دگه هاندنی دا، چاقدیر نه شيا دقان سهد ژمارين بوری دا کو دبنه چهند سال و مهين بوری، گفاشتهکی بيخيته سهر لايهني پشتهقانيا وان يا دراقی دکهت مشهتر هاريکاری ههبيت و دنهجامدا ببيته روژانه ده رکهفتن هه ر چ نهبيت ههفتيانه.

ديسان نه سهقامگيريهک د جهگيربوونا کاستی وئ يی کاری دا هه بوو و شوونوارين قی چهندي ل چهندن ژمارين چاقدیر ديار بوو، باشه نهخشهک بو سهقامگيريا روژنامی بهيته دانان و کار ژ بو پهيدارکرنا نهخشهکی کاری و کاستهکی خوجه بهيته کرن، دگهل قی ئیکي ژي دئ پتر د بهرزه وهندی يا وئ دا بيت، تورهکا

قی ئاخقننی چ سهنکا خو نهبيت چنکو چيروک و روماننا سنيلو يا ههی دا بمينيت. تو نه شتی ميژویی پاژفه بزقرينی و سنيل ئه وين خو بهرهف نهکرين خو گريدن ب (تولستوی يان هندی جيمن) ی دا کو تشتهکی بخوين، هه رچهنده د خواندننی دا تشتهی نوی يی ههی و يی بهرزه يه نهگه نهخونی، بهلی مادهم تو نه شتی خواندن و پهرتوکا بکه يه ئه رک ل سهر خهلی کو بخوين، پيدقی يه (هاری ردلی) خو بگريت تاکو دگه هه سهرهري دهرونی.

يا زانايه کو چيروکين سنيلو دئیک دم دا ئاريسين وان دانته بهر گهنگه شنی، ب تايهت بين گهلهک ئالوز کو نهغ ئاريسه ههقرکیهکا خوش پهيدا دکن دناقهرا نقيسه ران ئه وين ههست دکن کو دشين کار بکن دقئ گورده پانی دا. چ مفا دهولدا نقيسينا چيروکی و روماننی دا نينه بو سنيله ئه گه ر:

بهرفه هترا پهيوه ندیان ههبيت نهخاسم کهسی ئیکي يی چاقدیر کو سهرنقيسه ره و باشتر خو ب گههينه کهسانين شارها بو نهجامدانا ديداران و وهرگرتنا داخويانين و هندی بشين ژيندريين تايهت ب خوهف ب دهنه کاری و خو ژ وهرگرتنا پهيامين پيشتر ل سايت و جهين دی بهلاقبویی دوور بکن.

کهسين شارها ديياقی پهيامنيرين دا ب ريکا گريهستان يان ژي پارچه بو روژنامی ب دهنه کاری و ژيندريين باوهريپکه ب کاربين، نهغ تيبنيی ژي هه موو راما نا وئ ئه وينه کو هه موو يين ل جهم چاقدیر ههين، بهلکو هندک پرهسيپ و بنه ماين سهرهکی نه و دقا د هه چاپه مهنی و بهلاقوهکی دا ههين، کارهکی باشتر بو فروتن و ره و اجا وئ بهيته کرن، نابيت د ژيهکی (۳-۴) سالی دا ب هه مان تيراز روژنامه د بازاری دا بمينيت و زيدهی نهگه قيته سهر دانين هه ژمارهکی.

لی دگهل فان هه موو ديتنان ژي چاقدیر وهک سهرپور هتا دوورترين راده يا سهرکهفتی بوو، نهخاسم کو چاقدیر بوونه وهرهکی سهر و هاقی بوو ده می ژمارا وئ ی ئیکي ده رکهفتی، خه لک... تهخا بژاره... هه تاروژنامه قانان ژي ئه وينه کی نه بو خو ب دهنه دوورا، يان هه تا بو باخقن، لی وان هه قانان ئه وين دقئ روژنامی دا کار کري، باجهکا مهن دا هه تا خو ل سهر بين خو گرتی، ئه رکي وئ ژ روژنامين ديتر گرانت ر بوو، دقا ئه و بابته و گو تار و بوچوون لی بهلاف بيان بين ل جهين ديتر بهلاف نه دبوون، ده رگه هين پيزانينان هه تا دوورترين راده لی هاتبونه گرتن، کهسی ب روژنامه نه دزانی، لی قی بونه وهري نوو د سهرده می خودا نهغ ئاستهنگ هه موو برين و ب شاره زایی جهی خو دناف ناف دا کر و بو جهی باوهريين، دگهل دهست خوشيان دي باشتر بيت چهند خال بو ئاييندهی ل بهرچاف بن يا بهراهی نهوه چاقدیر روژانه يان هه ر چ نهبيت ههفتيانه ده رکهفت، کاغه زال سهر چاپ دبيت نه رم ونازکتر بيت، بابتهين نيزیکی زين و هزا خه لکی هه مبيز بکهت، خو ل ئاريسه وگرفتاريين وان بکهته خودان، ل روودانين گهرم ده رکهفت و ب هه موو شيوهکی خو ژ بابتهين ساهه و بی مفا دوور بيخيت و خزمه تا دوژا ره و ايا گهلی خو و بنه ماين مافين مروقی و جفاکی مهدهنی بکهت.

- ۱- تو بخو نه بيه سنيله و ب باوهري باخقی.
- ۲- دقیت روژانه پهيوه ندی ب سنيلو بکهی، باب يان دایک، ماموستا، فهکولهري جفاکی، نوژداری دهرونی هتد، هوسا دئ د زمانی وان گه می و ئاريسين وان زانی و ئالوزی و گرنگين ژيانا وان بين قوناغا سنيلی زانی. هه ولدانا ته بو زقرينا بسره فقه چوو. چنکو جوداهيک يا ههی دناقهرا يی ژي (۱۳) سالی و (۲۰) سالی.

ژيندري مفا ژئ وهرگرتی:

كيف تكتب للاطفال / جون ايكن - وهرگيران بو عهره بی / كاظم سعد الدين. ۱۹۸۸. ط وزاره الثقافه و الاعلام، بغداد.

تیبني:

نقيسه رين نافين وان هاتينه ديار کرن نهون بين کو پهرتوک و نقيسين ههين و بهلاکرين ل سهر سنيلان.